

Ansvar, roller og oppgåver - Praktisk handtering av eigarskap i selskap i Stord kommune

Praktisk handtering av eigarskap i Stord kommune – Roller, oppgåver og ansvar

Når ein kommune som Stord vel å leggja kommunale tenester og oppgåver til selskap utanfor den ordinære kommunen, inneber dette ei form for fristilling av verksemda. Dette kan redusera moglegheita for direkte politisk styring, og den politiske styringa må difor ivaretakast gjennom formelle styringskanalar som er regulerte av lovverket. For å sikra vellukka og aktiv styring er det avgjerande at rollefordelinga mellom dei ulike aktørane er tydeleg og kjent. I dette kapittelet får du ei oversikt over korleis Stord kommune utøver eigarskapet sitt.

Kommunestyret

Kommunestyret er det øvste styringsorganet i kommunen og har det overordna ansvaret for all kommunal verksemd, også for dei tenestene og oppgåvene som er lagt til selskap utanfor den ordinære kommuneorganisasjonen. Kommunestyret har derfor eit ansvar for eigarstyringa, og fastset eigarskapspolitikken og prinsipp for eigarstyringa gjennom vedtak av eigarskapsmeldinga.

- **Etablering av selskap:** Kommunestyret har stor påverknad ved etablering av nye selskap, både gjennom å fastsetja føremål og val av organisasjonsform. Val av organisasjonsform bør baserast på verksemda sitt føremål og kommunen sitt behov for kontroll og styring.
- **Eigarstyring:** Etter at verksemda er etablert, har kommunestyret meir indirekte kontroll gjennom vedtekne prinsipp for eigarstyring og dei formelle styringskanalane.

Kommunestyret sine oppgåver:

- Fastsetja overordna rammer for eigarskapspolitikk og eigarstrategiar gjennom eigarskapsmeldinga.
- Vedta etablering, avvikling og deltaking/utmelding frå selskap.
- Godkjenna vedtekter, samarbeidsavtalar, selskapsavtalar og aksjonæravtalar.
- Fastsetja mål og rammer i samband med årleg budsjettbehandling, der det er aktuelt, t.d. selskap der Stord kommune eig 100% av aksjane.

Formannskapet

Formannskapet har ei viktig rolle i å sikra aktiv og heilskapleg folkevald eigarstyring. Formannskapet handsamar alle saker knytt til eigarskap før dei vert behandla i eigarorgana i dei ulike selskapa. Dette gir formannskapet moglegheit til å drøfta saker og påverka eigarrepresentanten i eigarorganet.

- **Avgjerder:** Ved store prinsipielle spørsmål avgjer ordførar om saka skal førast vidare til kommunestyre for avgjersele.
- **Direkte instruksjon:** Formannskapet kan ikkje instruera leiinga i selskapa direkte.

Formannskapet sine oppgåver:

- Handsama saker knytt til eigarskap og eigarstyring løpande.
- Utgjera eigarorgan for eventuelle kommunale føretak og velja styremedlemmar i desse føretaka.
- Gjennomføre årleg eigardag med føretak og viktige selskap for å sikra god innsikt og eigardialog.

Valkomiteen

Valkomiteen spelar ein sentral rolle i rekruttering, samansetning og utskifting av styremedlemmar i selskap der kommunen har eigarskap. Valkomiteen innstiller på styrerepresentantar, og dei vil ta omsyn til kompetansekrav i sitt arbeid.

- **Formelt val:** Det formelle valet av styremedlemmar skjer i eigarorgana som generalforsamling eller representantskap eller liknande.

Eigarrepresentantar

Eigarrepresentantar møter i eigarorgana (som generalforsamlingar eller representantskap eller liknande) på vegne av kommunen og sørgjer for at kommunen sine eigarinteresser vert ivaretatt. I praksis er det ordføraren som vanlegvis er eigarrepresentant, men ordføraren kan delegere denne rolla til varaordføraren, andre faste medlemmar i formannskapet eller kommunedirektøren.

Eigarrepresentanten sine oppgåver og ansvar:

- Ivareta eigarinteressene til kommunen.
- Delta på møter i eigarorgan og eigarmøte.
- Gje kommunedirektøren innspel til endring/framlegg til nye eigarskapsstrategiar.
- Avgi stemme i eigarorgana i samsvar med innstilling frå formannskapet og prinsippa i eigarskapsmeldinga.

Kontrollutvalet

Kontrollutvalet har eit lovpålagt ansvar for selskapskontroll og skal sikre at selskapa er underlagt folkevald styring og kontroll. Selskapskontrollen er todelt:

- **Eigarskapskontroll (obligatorisk):** Kontroll på at kommunen ivaretek sitt ansvar som eigar.
- **Forvaltningsrevisjon (frivillig):** Kan gjennomførast i alle typar føretak, med omfang avhengig av eigarforholda i føretaket.

Kommunedirektøren

Kommunedirektøren har ikkje ei formell rolle i eigarstyringa, men har ansvar for å sikra administrative rutinar og støtte opp under den politiske eigarstyringa. Dette inneber:

- Implementera prinsippa for eigarstyring frå eigarskapsmeldinga.
- Fremja forslag til eigarstrategiar etter innspel frå eigarskapsrepresentanten.
- Årleg utarbeida framlegg til revidert eigarskapsmelding.
- Legga til rette for opplæring for folkevalde, særleg eigarrepresentantar.
- Bistå ordførar/eigarrepresentantar i deira styring av selskapa.

Rolla til styret

Styret har det overordna ansvaret for selskapsstyringa. Det er styret, ikkje eigaren, som har ansvar for forvaltning og organisering av verksemda, og for å sikre at dette skjer i tråd med eigarens interesser.

- **Styrets ansvar:** Styret skal føre tilsyn med den daglege leiinga og sikre at verksemda vert drive etter dei rammene som er gjevne av eigar. Styret bør teikna styreforsikring.
- **Personleg ansvar:** Styremedlemmar har eit personleg juridisk ansvar og kan bli haldne økonomisk ansvarlege for feil i forvaltninga.

Styret sine oppgåver:

- Utarbeide ein plan for eige arbeid i tråd med eigarskapsmeldinga.
- Arbeide aktivt med eigen kompetanseutvikling.
- Gi opplæring til nye styremedlemmar om ansvar og rollefordeling.
- Gjennomføre jamlege evalueringar av eigen innsats.
- Etablere prosedyrar for vurdering og handtering av gildskap.
- Følgje etiske retningslinjer i arbeidet.